

מרכז אליאנס ללימודים איראניים

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 7 גיליון 5, מאי 2019

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון מאי של ביהייב. בגיליון נעסוק בביקורת הגולשים, בעיקר מקטר ומתנועות חמאס, פת"ח והפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בישראל, נגד המשטר הסעודי על רקע תמיכתו ביוזמת השלום האמריקאית לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, המכונה "עסקת המאה", ותפיסתו כמי שזנח את הסוגיה הפלסטינית משיקולים תועלתניים.

קריאה מהנה!

הביקורת ברשתות כלפי תמיכת המשטר הסעודי ב"עסקת המאה"

ד"ר מיכאל ברק

תמיכת המשטר הסעודי ביוזמת השלום האמריקאית לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, המכונה "עסקת המאה", מעוררת ביקורת נרחבת ברשתות החברתיות. בין המבקרים, בעיקר גולשים מקטר ומתנועות חמאס, פת"ח והפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בישראל, המבטאים מורת רוח גוברת, זעם ואף חרדה מפני התנערות סעודיה מהסוגיה הפלסטינית. בתגובה לכך, הדגישו גולשים סעודים כי המשטר הסעודי מייחס חשיבות ניכרת לסוגיה הפלסטינית בשעה שגורמים תועלתנים חתרנים, כדוגמת האחים המוסלמים, פועלים להכתמת תדמיתו.

1:05 AM - 17 May 2019

הפוסט שהפיץ אל-חטיב ובו דרשתו נגד סעודיה, תחת הכותרת "שומר שני המקומות הקדושים והבוגד בכיוון התפילה הראשון [היא ירושלים]"

סעודיה עם ישראל ותקף את כוונת המשטר הסעודי לארח משלחת ישראלית בינואר 2020 בשעה שהוא אוסר על כניסתם של חכמי הלכה מוסלמים כדוגמת שיחי' יוסף אל-קרדאוי (ששמו נכלל ברשימת האישים המוסלמים המואשמים בקשר לטרור שהפיצו סעודיה, איחוד האמירויות ומצרים ב-2017).¹

חטיב הפליג בביקורתו כשהאשים את המשטר הסעודי בשחיתות ובחלוקת כספי ההכנסות מעתודות הנפט בין בני משפחת המלוכה הסעודית, במקום לחלקם לאזרחי סעודיה. הוא אף ציין כי השימוש בכסף הסעודי

ב-17 במאי נשא סגן הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בישראל, שיח כמאל אל-חטיב, דרשת יום שישי נגד המשטר הסעודי במסגד עמר בן אל-ח'טאב בכפר כנא שאת תוכנה פרסם בחשבונותיו בטוויטר ובפייסבוק. בדרשה, האשים חטיב את ההנהגה הסעודית בבגידה באומה המוסלמית ובפלסטינים במיוחד. זאת בשל נכונותה לקבל את "עסקת המאה" שמשמעותה, בראייתו, הסכמה להפיכת ירושלים לבירה הנצחית של ישראל, קבלת הריבונות הישראלית על מתחם הר-הבית, הסכמה להקמת קונפדרציה פלסטינית-ירדנית וויתור על זכות השיבה של הפלסטינים. חטיב אף הביע התנגדות נחרצת למגמת הנורמליזציה שמקדמת

תועל למטרות פסולות ובהן לרצח מוסלמים בתימן ובסוריה ולמימון משטרים מוסלמים הטובחים בעמם, ובהם משטרו של עבד אל-פתאח אל-סיסי במצרים, עומר בשיר בצפון סודאן וגנרל ח'ליפה חפטר בלוב. על רקע זה, טען אל-ח'טיב כי יש לראות בבית המלוכה הסעודי בוגד שאינו ראוי לשאת עוד בתואר "השומר על שני המקומות הקדושים" לאסלאם, ובטח שלא בתואר "המגן על מסגד אל-אקצא" בירושלים. לדבריו, לו היו שואלים לדעתם של צלאח אל-דין אל-איובי (מצביא מוסלמי ששחרר את ירושלים מידי הצלבנים במאה ה-12), מחמד בן קלאון (סולטאן ממלוכי ששלט על ארץ ישראל במאה ה-13) או סולטאן סלים הראשון (מנהיג האימפריה העות'מאנית שכבש את ארץ ישראל בשנת 1516), הרי שגם הם היו מתנגדים לשלטון בית סעוד על שני המקומות הקדושים.² ח'טיב השתלח בראשית השנה גם באיחוד האמירויות והאשימה בבגידה בעם הפלסטיני, על רקע טענתו למעורבותה בקניית קרקעות מתושבים מוסלמים בירושלים והעברתם לידי מתנחלים.³

בתגובה להאשמות חריפות אלו, הדגישו תומכי המשטר הסעודי כי משטרם מגן על האינטרסים של הפלסטינים מ-1947, עם פרוץ המלחמה נגד היהודים על אדמת פלסטין, כהגדרתם. גולש סעודי האשים את ח'טיב ב"התבכיינות", בבגידה ובניסיון להטיל את האחריות למשבר העמוק הפוקד את החברה הפלסטינית על סעודיה: "הפושע והבוגד הזה [בהתייחסו לאל-ח'טיב] ומי שתומך בו מובילים רבים מקרב [תושבי] ארצות המוסלמים לאבדון."⁴ גולשים סעודים אחרים טענו כי דרשתו של אל-ח'טיב מלמדת על כפיות טובה של הפלסטינים וחוסר הערכה כלפי הסיוע הסעודי.⁵ גולש סעודי נוסף הפנה את תשובתו לח'טיב ותומכיו כשטען כי "סעודיה, כוויית והאמירויות שילמו למען הבעיה שלכם [במחיר] נשמות בניהם במלחמותיכם [...]. ושילמו כספים לטובת התקציבים שלכם [...]. האינטרסים שלהם הם לטובת האינטרסים שלכם. לא ראינו מכם אלא בגידה, השמצות, התכחשות והפניית עורף. הבעיה של פלסטין [מוטלת] עליכם."⁶ הגולשים הוסיפו כי הבעיה הפלסטינית הפכה לסכסוך דמים בין תנועת חמאס לתנועת פת"ח המוביל לבזבוז מיליוני דולרים, במקום להשקיעם בחברה האזרחית הפלסטינית.

באשר לאל-ח'טיב, עלו טענות לפיהן הוא נמנה על תנועת האחים המוסלמים ותנועת חמאס, שנואות נפשה של סעודיה, ומכאן ניתן להבין את פשר השנאה הבווערת בו כלפי סעודיה. גולשים רבים ציינו כי אל-ח'טיב נחפז להשתלח בסעודים מבלי לבדוק בציציות, שאז ייווכח כי מי שמכר אדמות פלסטיניות ליהודים היו לא אחר מאשר דור ההנהגה הפלסטינית של 1948.⁷ היו שהאשימו את אל-ח'טיב בצביעות מכיוון שלא התייחס לאופן חלוקת רווחי ההכנסות של הנפט האלגיראי, הלובי והעיראקי והדגישו כי ההאשמות השקריות של אל-ח'טיב נובעות מרגשי קנאה בעתודות הנפט הסעודיות.⁸ אחרים האשימו אותו בניסיון לפלג את סעודיה

ולחלישה, בניצול במות ההטפה במסגדים כדי לשאת דרשות שטנה נגד מוסלמים ולעודד פתנה (מלחמת אחים בין מוסלמים), דבר המנוגד לעקרונות דת האסלאם, ובניסיון למצוא חן בעיני קטר.⁹

הביקורת נגד המשטר הסעודי לא הסתיימה בדבריו של אל-ח'טיב, ובין מבקרי המשטר בלטו גם גולשים קטרים. חשוב להזכיר כי בין קטר לבין סעודיה שוררת יריבות בשנים האחרונות, בין השאר על רקע תמיכת קטר בתנועת האחים המוסלמים וצעדיה לטיפוח היחסים עם איראן. ג'מאל ריאן, עיתונאי בכיר בערוץ אל-ג'זירה הקטרי, ביקש להוכיח כי בית המלוכה הסעודי פעל מיום עלייתו לשלטון לטובת היהודים. כך הוא פרסם בחשבון הטוויטר שלו מסמך היסטורי, לכאורה, המייחס למלך עבד אל-עזיז אאל סעוד, מייסד הממלכה הסעודית, את מכירת פלסטין ליהודים תמורת הבטחה לקבל כיסא מלוכה מידי הבריטים: "אתם שטופלים על הפלסטינים את מכירת אדמתם כסו פניכם מבושה. כל הסבל של העם הפלסטיני הוא חוב המוטל על בית משפחת סעוד עד יום הדין."¹⁰ בתגובה, האשימו גולשים סעודים את ריאן בהעלאת מסמך מזויף וכינוהו שקרן. אחד הגולשים ביקש לערער על אמינות המסמך כשטען כי פלסטין הייתה תחת שלטון בריטי ולכן אין בסיס לטענה כי למשטר הסעודי הייתה בעלות על טריטוריה זו.¹¹ גולש נוסף כתב שהמשטר הסעודי תומך באופן תכוף בפלסטינים, בין אם במימון ובין אם בכוח אדם, וכי "העם הסעודי חי והתחנך על אהבת פלסטין והגנה עליה יותר ממך [בהתייחסו לריאן] ומזולתך [...]"¹² גולש אחר ציין כי ערוץ אל-ג'זירה, מעסיקו של ריאן, ידוע כגורם חתרני הרוקם מזימות נגד המשטר הסעודי.¹³

**קריקטורה שהופצה בידי תומך חמאס בטוויטר עם הכיתוב:
"ישנם דברים שאינם לקנייה"**

גולשים עזתיים תומכי חמאס מתחו אף הם ביקורת על סעודיה בשל כוונתה להשתתף בוועידת בחריין (שהייתה אמורה להתקיים בסוף יוני הקרוב אך בוטלה בשל דחיית הבחירות בישראל) ובה הייתה צפויה להיחשף "עסקת המאה" במלואה, כמו גם התנגדות לקידום הנורמליזציה עם ישראל.¹⁴ לטענת רבים, מדובר

במזימה אמריקאית-ציונית לחיסול הבעיה הפלסטינית. פעיל חמאס תיאר יוזמה זו כ"עסקת הוויתור" וכעסקה ל"מכירת פלסטין" וטען כי וועידת בחריין משווקת במעטפת של סדנה כלכלית בהשתתפות סעודיה,

איחוד האמירויות וישראל, בשעה שהפלסטינים נעדרים ממנה. לדבריו, "האדמה איננה למכירה או למטרט ספסור!".¹⁵ גם אנשי פת"ח הביעו תמיכה בעמדה זו. כך לדוגמה, טען מניר אל-ג'אע'וב, ראש לשכת ההסברה של פת"ח, כי ועידת בחריין מסוכנת מכיוון שמדובר ב"ניסיון למחוק את בעיית העם הפלסטיני ולהפוך אותה מבעיה פוליטית לדרישות כלכליות. הועידה הזו היא ההשקה האמיתית של תכנית ישראל הגדולה."¹⁶

לא זו בלבד, ביקורת כלפי המשטר הסעודי הובעה גם מצד גורמים מבית. קבוצת חכמי הלכה סעודים אנונימים ציינה כי המשטר הסעודי הפך למשטר פרו-ציוני המגייס את כלי התקשורת שלו, לרבות הרשתות החברתיות, בכדי להתנגח בכל גורם המתנגד לריבונות ישראלית בירושלים. יתר על כן, הקבוצה האשימה את המלך ויורש העצר הסעודים בבגידה במסגד אל-אקצא ובעם הפלסטיני. בתגובה לכך, ציינו גולשים סעודים כי מדובר באנשי אופוזיציה המתחזים לחכמי הלכה וביקשו מציבור הגולשים לדווח להנהלת טוויטר כי מדובר בחשבון מסית במטרה להביא לסגירתו.¹⁷

השיח הרשתי מצביע על שבר עמוק, מצוקה ואכזבה בקרב מתנגדים ל"עסקת המאה" המופנית כלפי מדינות המפרץ, ובראשן ערב הסעודית, על רקע תמיכתן ביוזמה, המצטיירת בראיית הגולשים כזניחה של הסוגיה הפלסטינית לטובת קידום האינטרסים שלהן. יתרה על כן, טוענים הגולשים האסלאמיסטיים לאובדן הלגיטימציה של המשטר הסעודי להמשיך ולהגן על הערים מכה ומדינה, בשל חוסר-נכונותו, לכאורה, להגן על ירושלים, העיר השלישית בקדושתה לאסלאם הסוני. יחד עם זאת, ניכר כי תומכי המשטר הסעודי מבקשים לטפח את תדמית מדינתם כמי שפועלת משך שנים לטובת הסוגיה הפלסטינית מבלי שזוכה להערכה ראויה מצד הפלסטינים, ולהציג את הביקורת כלפי המשטר הסעודי לדורותיו כחוטאת לאמת.

¹ "Saudi, UAE add Qaradawi to 'terror list'", [Middle East Monitor](#), 9 June 2017.

² [@1538496049723781](#), Facebook.com, 17 May 2019. Last accessed 31 May 2018; [@KamalKhatib1948](#), Twitter.com, 17 May 2019. Last accessed 31 May 2018; [@UC-olHGILcfhafzrUFF9eAA](#), Youtube.com, 17 May 2019. Last accessed 31 May 2018.

³ אין זו הפעם הראשונה שח'טיב נוקט בתעמולה נגד המשטר הסעודי. כך לדוגמה טען בראיון ליומון המפרצי אל-ח'ליג' כי המשטר הסעודי פסק לשמור על האינטרסים של המוסלמים ולהגן על דת האסלאם. ראה: נאדר אל-צפדי, "אל-ח'טיב: סעודיה סוחרת בירושלים... אינני סבור ששגרירויות ערביות לא תעבורנה אליה", [אל-ח'ליג' אונליין](#), 10 במאי 2018.

⁴ "ראיון ישיר עם השיח' כמאל אל-ח'טיב לגבי ביקור משלחת מהאמירויות בישראל", [ערוץ אל-גיזירה](#), 18 בינואר 2019. בהתייחסות מאוחרת יותר של אל-ח'טיב בחשבון הפייסבוק שלו טען כי ההתייחסות התקשורת הישראלית ואקדמאים "ציוניים", בהם כותב מאמר זה, לדרשתו בגנות סעודיה מוכיחה כי דברי הביקורת שלו נכונים. ראה: [@Kamal.Khateb48](#), Facebook.com, 22 May 2019. Last accessed 31 May 2018.

⁵ [@fayadhalshamari](#), Twitter.com, 24 May 2019. Last accessed 31 May 2018.

⁶ [@1131921819139751936](#), Twitter.com, 24 May 2019. Last accessed 31 May 2018.

-
- [@aalmulla14](#), Twitter.com, 24 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ⁶
- [@I3eIMxTDBXSuTBu](#), Twitter.com, 21 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ⁷
- [@ayed1591hotmai1](#), Twitter.com, 24 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ⁸
- ibid. ⁹
- [@jamalrayyan](#), Twitter.com, 20 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ¹⁰
- [@bo_7sohh](#), Twitter.com, 22 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ¹¹
- [@ab1433](#), Twitter.com, 20 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ¹²
- [@strange5120](#), Twitter.com. 22 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ¹³
- #التطبيع_خيانة ¹⁴
- [@Invisible_erth](#), Twitter.com, 22 May 2019. Last accessed 31 May 2018; ¹⁵
- [@majed_zebda](#), Twitter.com, 22 May 2019. Last accessed 31 May 2018;
#مؤتمر_البحرين. ¹⁶
- [@MonirAljaghoub](#), Twitter.com, 26 May 2019. Last accessed 31 May 2018. ¹⁶
- [@SaudiOlamaa](#), Twitter.com, 25 May 2019. Last accessed 31 May 2018; [@SaudiOlamaa](#). Twitter.com, 27 ¹⁷
May 2019. Last accessed 31 May 2018.